herpy

GECKOR

Northern sand gecko

Tropiocolotes tripolitanus

En av världens minsta geckoer: sandbrun, prickig och med vit svansspets, bara 5-7 cm med svans. Den kommer från Sahara och de torra trakterna i Nordafrika, är aktiv från skymningen och på natten, lever fredligt i grupper och kan hållas i ett terrarium på ner till 20 × 20 × 20 cm.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Stenodactylus tripolitanus; Tropiocolotes apoklomax; Tropiocolotes occidentalis*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**5-7 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Öken**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**20 × 20 × 20 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Värmeplats	**35-45 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma, parvis, en hane med flera honor eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**60-90 dagar** vid 28-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Tropiocolotes tripolitanus är typarten för släktet *Tropiocolotes* och en av de minsta geckoerna. Släktets arter når högst 29-40 mm från nos till kloak, och med svans blir djuren omkring 5-7 cm. Kroppen är slank och något avlång, och svansen är förhållandevis lång och har en vit spets. Färgen är sandbrun med små, täta prickar. Ryggfjällen är tydligt kölade, så att djuret ser strävt ut, där *Tropiocolotes steudneri* är slätare, kraftigare byggd och har större fläckar. Ögonen har lodrät pupill, tårna är fria och utan klibbskivor, och det finns inga porer framför kloaken.

Arten beskrevs av Wilhelm Peters 1880 och är uppkallad efter Tripolitanien i Libyen, där typexemplaret hittades. Släktnamnet är bildat av grekiskans ord för köl och fläckig ödla. Två former har beskrivits utöver den typiska: *occidentalis* från Västsahara och Mauretanien och *apoklomax* från Mali, men man är inte överens om var gränserna går. Genetiskt består arten av flera linjer, och den kan komma att delas i flera arter. *Tropiocolotes algericus* i Maghreb och *Tropiocolotes somalicus* i Somalia räknas i dag som egna arter. Handeln blandar samman släktets arter, så artbestämningen är inte alltid säker.

IUCN bedömer arten som livskraftig (LC). Livslängden är inte dokumenterad. 5-10 år är en uppskattning utifrån andra små geckoer. Arten är en av de vanligaste dvärggeckoerna i handeln, men de flesta djur är vildfångade, och bara få föds upp varje år.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Tropiocolotes tripolitanus finns i stora delar av Sahara och i de angränsande torra trakterna: södra Marocko, Västsahara, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Mauretanien, Mali, Niger och Tchad. Fynd i Sudan är sannolikt felaktiga, och Somalia hör till *Tropiocolotes somalicus*, så de två länderna finns inte med på kartan.

Utbredningen är stor men inte fullt utredd, och de registrerade fynden kan innehålla felbestämningar, eftersom släktets arter liknar varandra.

> **Naturlig utbredning:** Marocko, Västsahara, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Mauretanien, Mali, Niger och Tchad.

LIVSMILJÖ

Tropiocolotes tripolitanus lever i torra, steniga och sandiga trakter i Sahara. Djuren håller till på marken och söker skydd i hål i marken, under stenar och mellan dadelpalmernas rötter. De gömmer sig för solen på dagen och kommer fram i skymningen. Klimatet är mycket varmt och torrt med nästan ingen regn, heta somrar, milda vintrar och stora skillnader mellan dag och natt. Temperatur och luftfuktighet i gömslena har inte mätts.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Tropiocolotes tripolitanus och *Tropiocolotes steudneri* sköts likadant, och det mesta av den kunskap som finns om skötseln av släktet bygger på de två arterna.

Ett par kan hållas i ett terrarium på 20 × 20 × 20 cm (längd × bredd × höjd). Det är minimimåttet, och större är en fördel: djuren är mycket aktiva, och större bottenyta ger plats för fler gömslen och en tydlig skillnad mellan den varma och den svala änden. Släktets arter trivs bäst i grupp, och upp till sex vuxna kan hållas tillsammans i ett terrarium på 50 cm i längd. Bottenytan är viktigare än höjden, men lite höjd med stenar och bark ger variation.

Använd gärna ett glasterrarium med nät i locket, så att värmen från lampan kan släppa ut och botten förblir sval. Som botten passar ren sand blandad med lite jord eller lera, och ett hörn hålls lätt fuktigt som äggläggningsplats. Lägg flata stenar, skiffer eller korkbark som gömslen i både den varma och den svala änden. Tunga stenar ska stå direkt på terrariets botten och inte på sanden, så att de inte rasar när djuren gräver under dem. Ett gömsle med fuktig mossa ger en plats för hudömsning. Locket ska sluta tätt, eftersom djuren är små och snabba.

TEMPERATUR

Håll 26-30 °C på dagen och en liten värmefläck på 35-45 °C i ena änden, mätt på en flat sten under lampan. Släktet är mycket värmeälskande: med en spotlight ovanifrån är djuren mer aktiva, äter mer och lägger bättre förkalkade ägg än med enbart en värmematta. I ett litet terrarium ska spotlighten vara svag, till exempel en liten halogenlampa, och styras av en termostat, och den svala änden ska hålla sig under 30 °C, så att djuren alltid kan gå ifrån värmen. På natten stängs värmen av, och temperaturen får sjunka till 20-24 °C. Mät med en digital termometer i båda ändarna och med en infraröd termometer på värmefläcken.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luften ska vara torr, omkring 30-50 % och inte över 60 %. Spruta en del av terrariet två till tre gånger i veckan på kvällen eller tidigt på morgonen: djuren slickar dropparna från stenar och gömslen, som de slickar dagg i naturen. Håll mossan i det ena gömslet och botten i ett hörn lätt fuktiga, så att djuren kan välja mellan fuktigt och torrt och ömsa hud utan problem. Ställ också in en mycket låg vattenskål eller ett flasklock med färskt vatten.

LJUS OCH UVB

Tropiocolotes tripolitanus är mest aktiv från skymningen och på natten, men använder gärna värmefläcken, och en fast dygnsrytm är viktig. Använd en LED eller ett lysrör i 12-14 timmar på sommaren och något kortare dagar på vintern, och håll terrariet mörkt på natten. Placera ljuset så att gömslena ligger i skugga.

UVB behövs inte när insekterna pudras med kalk med D3. Ett svagt UVB-rör skadar dock inte och låter djuren själva bilda en del av D3-vitaminet.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Tropiocolotes tripolitanus lever av mycket små insekter och andra leddjur och har stor aptit och snabb ämnesomsättning. Baskosten är mikrosyrsor och vinglösa bananflugor, och som omväxling kan du ge bladlöss, hoppstjärtar, små kackerlacksnymfer och mini-mjölmaskar. Bytet får inte vara längre än geckons huvud. Mata lite och ofta, gärna dagligen, med få djur åt gången, och ta bort insekter som inte blir uppätna.

Pudra födan med kalk vid de flesta utfodringar och med kalk med D3 och ett multivitaminpreparat en gång i veckan. Äggläggande honor förbrukar mycket kalk, så ge dem rikligt under hela säsongen.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Tropiocolotes tripolitanus är liten men mycket aktiv och jagar ivrigt, särskilt på kvällen. Trots de många vildfångade djuren är arten ofta lugn och trygg, äter öppet och kommer fram när terrariet öppnas. Den är något mer skygg och hoppig än *Tropiocolotes steudneri*. Dominanta djur står högt på sträckta ben, medan underordnade håller kroppen lågt och rör sig långsamt. Svansen viftar när ett djur är nervöst, ofta följt av en snabb flykt till ett gömsle. Det tydliga kroppsspråket gör att det sällan blir slagsmål.

Släktets arter är fredliga mot varandra och hålls bäst i grupper, gärna med flera hanar. Djuren i en grupp ska vara ungefär lika stora, och ett enstaka djur kan också hållas ensamt. Håll ögonen öppna för om enstaka djur blir trängda. Vildfångade djur är ofta uttorkade och avmagrade vid ankomsten. Ge dem vatten, föda och ro, så återhämtar de sig som regel bra. Hantera djuren så lite som möjligt: de hoppar oförutsägbart, och svansen får aldrig tas i.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna kallar på natten med svaga, pipande läten, och det är det enklaste sättet att känna igen dem. Som hos andra geckoer har vuxna hanar två bulor vid svansroten, och honorna blir bara 2-3 mm längre än hanarna. Hos dräktiga honor kan ägget ses genom buken. Ålder och vikt vid könsmognad är inte dokumenterade för *Tropiocolotes tripolitanus*.

PARNING

Tropiocolotes tripolitanus behöver ingen vintervila, och honorna lägger utan någon särskild cykel, mest under sommarhalvåret. Flera hanar i gruppen ger många fler befruktade ägg än en enda hane med flera honor, och hanarna slåss inte. Vildfångade honor är ofta parade och dräktiga vid köpet, så det kan komma ägg inom några veckor.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger som regel ett stort, hårdskaligt ägg åt gången. Släktets arter kan också lägga två. Ägget är stort i förhållande till honan och kan ses genom buken innan det läggs. Hon lägger ungefär var fjärde vecka under sommaren, upp till sex gånger per år. Äggen läggs ganska öppet eller grävs ner lätt i sanden, gärna i det fuktiga hörnet. Andra honor gräver lätt upp dem, så flytta äggen till en kläckningsapparat utan att vända dem.

INKUBATION

Lägg ägget i en liten sluten ask med få lufthål på torr eller bara svagt fuktig vermikulit eller sand. Hårdskaliga geckoägg tål inte blött substrat och tar inte upp vatten. Vid 30 °C kläcks äggen efter omkring 60 dagar. Vid 28 °C kan det ta upp mot tre månader. Om temperaturen påverkar ungarnas kön vet man inte.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är mycket små vid kläckningen. De kan växa upp hos föräldrarna med exakt samma skötsel, och det ger ofta de starkaste ungarna. Ungar som föds upp ensamma på en värmematta blir lätt svaga. Det kräver rikligt med föda i rätt storlek, så att ungarna inte konkurreras ut. Första födan är hoppstjärtar, bladlöss, vinglösa bananflugor och nykläckta syrsor, pudrade med kalk med D3.

Ungarna kan också födas upp för sig i en liten ask, inredd som de vuxnas terrarium med värme ovanifrån, ett fuktigt gömsle och daglig utfodring. Kontrollera att alla ungar får mat, och dela upp dem om någon konkurreras ut.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns inga dokumenterade särskilda sjukdomar hos släktet. De typiska problemen är desamma som hos andra små ökengeckoer:

- Uttorkning i en för varm och torr inredning utan fuktigt gömsle. Ge ett fuktigt gömsle, spruta regelbundet och ha alltid vatten framme.
- Överhettning i ett litet terrarium om spotlighten inte styrs av en termostat eller om det inte finns en sval ände.
- Krossade ägg och klämda djur om tunga gömslen och stenar står på sand som djuren gräver under. Ställ dem direkt på botten.
- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos äggläggande honor. Väl försörjda djur har tydliga vita kalksäckar på halsen. Saknas de, eller blir äggen tunnskaliga, behövs mer kalk.
- Parasiter, särskilt hos vildfångade djur. Låt undersöka ett träckprov.
- Stress hos nyinköpta djur. Ge dem ro, mörker och gömslen den första tiden.
- Undernäring hos ungar som konkurreras ut av större djur.

Ett friskt djur är livligt på kvällen och natten och har en fyllig svans. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om geckon tappar vikt, inte äter på flera veckor eller verkar slapp.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.